

MĄDROŚĆ DO SPRAWIEDLIWEGO ŻYCIA

Część I: Przegląd

Tekst przewodni: Ps 1; 19; 32; 34; 37; 49; 73; 112; 119; 127; 128; 133.

Wprowadzenie: Jak definiujemy mądrość? Współczesny słownik definiuje ją jako „zbiór wiedzy i zasad rozwijany w określonym społeczeństwie lub okresie”. Mądrość odnosi się także do „rozsądnych czynów i decyzji”. Zazwyczaj rozumiemy mądrość także jako „cechę posiadania doświadczenia, wiedzy i zdrowego rozsądku”. Mądrość wiąże się z wiedzą, w tym także zdolnością podejmowania właściwych decyzji.

Kiedy spotykamy kogoś, kto posiada rozległą wiedzę w określonej dziedzinie nauki czy literatury, nazywamy go „mędrce”. Mądrość w potocznym rozumieniu jest często kojarzona z posiadaniem eksperckiej wiedzy w danej dziedzinie. Niektórzy uważają, że mądrość polega na posiadaniu tajemnej wiedzy oraz zdolności rozszyfrowywania tajemnic czy wznoszenia się na rzekomy wyższy poziom duchowy.

W tym tygodniu rozważmy, czym jest mądrość z biblijnego punktu widzenia. W naszym studium nie tylko zdefiniujemy mądrość zgodnie z *Pismem Świętym*, ale spróbujemy także sformułować biblijne zasady mądrości w codziennym życiu. W końcu, czym jest biblijna mądrość, jeśli nie praktyczną wiedzą i zdolnością rozróżniania umożliwiającą życie na co dzień zgodnie z przykazaniami Chrystusa? Celem naszego studium jest zrozumienie i stosowanie tej biblijnej mądrości w praktyce naszego życia.

Część II: Komentarz

Biblijna definicja mądrości

Prz 1,7 ma kluczowe znaczenie dla zrozumienia biblijnego pojęcia mądrości (zob. także Prz 9,10): „Bojaźń Pana jest początkiem poznania; głupcy gardzą mądrością i karnością”. Podstawą biblijnej mądrości jest „bojaźń Pana”, którą *Pismo Święte* identyfikuje jako pełne szacunku posłuszeństwo (Koh 12,13; Pwt 6,2; 8,6; 31,12). Pwt 10,12-13 zrównuje „bojaźń Pana” z wyrażeniami takim jak „chodzenie drogami Pana”, „miłowanie Pana”, „służenie Panu, waszemu Bogu, całym sercem i całą duszą” czy „przestrzeganie przykazań Pana i Jego ustaw”. Razem wyrażenia te podkreślają konieczność rozwijania osobistego doświadczenia ze Stwórcą w naszym codziennym życiu.

Prz 8,13 daje nam dodatkowe spojrzenie na mądrość, uświadamiając nam, czym jest mądrość, przez zaznaczenie, czym mądrość nie jest: „Bać się Pana - znaczy nienawidzić zła; nienawidzę buty i pychy, złych postępów oraz przewrotnej mowy”. Zwróć uwagę, że „początek mądrości” wiąże się z praktycznymi moralnymi działaniami. Tak więc możemy powiedzieć, że biblijna mądrość jest „sposobem postrzegania życia i podchodzenia do niego, obejmującym nauczanie młodych właściwego postępowania i moralności oraz odpowiadanie na filozoficzne pytania dotyczące sensu życia” (C.H. Bullock, „Wisdom”, *Evangelical Dictionary of Biblical Theology*, www.biblestudytools.com/dictionaries/bakers-evangelical-dictionary/wisdom.html). Nasze myśli i wiara w Boga mają się przejawiać w dobrym i pobożnym życiu. Nie może istnieć rozdźwięk między wiarą a czynami. Takie rozróżnienie jest sztuczne i nienaturalne, a wynika z greckiej filozofii. Według starotestamentowych wierzących mądrość przejawia się w dojrzałej wierze kierującej człowieka w podejmowaniu właściwych decyzji oraz życzliwym i uczciwym traktowaniu bliźnich.

„Wszelki datek dobry i wszelki dar doskonały zstępuje z góry od Ojca światłości” (Jk 1,17). Mądrość jest darem Boga danym tym, których On wybiera i którzy proszą Go o mądrość z pokorną wiarą (1 Krl 3,12; Ps 51,8; Prz 2,6; Jk 1,5-7).

Cechy mądrości

Biblijna mądrość jest zapisana głównie w formie poezji. *Księga Hioba*, *Księga Przysłów* i *Księga Koheleta* są zaliczane do biblijnej literatury mądrościowej. Niektórzy wliczają do tej grupy także *Pieśń nad Pieśniami* (choć trzeba przyznać, że jest to kwestia dyskusyjna).

Główne tematy poruszane w biblijnych księgach mądrościowych to stworzenie, prawo Boże, rady dotyczące mądrego i dojrzałego życia, bojaźń Boża i odpłata. *Księga Przysłów* jest chyba najbardziej znana jako biblijna księga mądrościowa. Rozdziały od 1 do 9 są szczególnie cenne z punktu widzenia mądrości. Kiedy są starannie czytane, można zauważyć, że koncepcja mądrości składa się w nich ze zbioru nauk dotyczących pobożnego życia oraz rad pozwalających uniknąć pułapek niesprawiedliwości i bezbożnych. Od rozdziału 10 księga zawiera ponad sześćset przysłów - krótkich sentencji będących praktycznymi radami odnoszącymi się do różnych elementów życia, takich jak małżeństwo, miłość, więzi, sprawy finansowe, polityka, wychowanie dzieci itd.

W przeciwieństwie do praktycznych rad *Księgi Przysłów*, *Księga Hioba* jest raczej traktatem o cierpieniu, odpłacie i usprawiedliwieniu. Te tematy dotyczą mądrości z Bożej perspektywy. Są osnute na narracji życia

i tragedii Hioba. Jednak analiza ta nie jest filozoficzna w swojej naturze, ale natchniona przez Boga. Rozdział 28 jest rdzeniem księgi, a kończy się stwierdzeniem, iż cześć dla Boga i posłuszeństwo wobec Niego są podstawą mądrości: „Oto bojaźń Pańska, ona jest mądrością, a unikanie złego rozumem” (Hi 28,28).

Mądrość w Księdze Psalmów

Wielu biblistów zalicza pewne psalmy do biblijnej literatury mądrościowej. „Choć dokładna identyfikacja psalmów mądrościowych nie jest zupełnie możliwa, większość biblistów przyznaje, że cechy tego gatunku można wyróżnić w Ps 1; 19; 32; 34; 37; 49; 73; 112; 119; 127; 128; 133. Ps 1 mocno podkreśla znaczenie prawa i właściwego postępowania, a rozpoczyna *Księgę Psalmów* nadając mądrościowy charakter całemu zbiorowi. Ponadto Ps 19 mówiący o stworzeniu i prawie Bożym z pewnością posiada mądrościową wymowę. Ps 119 opisuje mądrość oferując najdłuższą biblijną refleksję nad prawem Bożym” (Elias Brasil de Souza, „Wisdom in Daniel”, w: Benjamin Rojas, Teófilo Correa, Lael Caesar and Joel Turpo, red., „*The End From the Beginning*”: *Festschrift Honoring Merling Alomia*, Lima 2015, s. 267-268). Poniżej rozważymy sposób, w jaki mądrość jest opisana w psalmach wymienionych w powyższym cytacie:

Ps 1. Ten psalm przedstawia dwie drogi życia - drogę sprawiedliwości (Ps 1,2-3) i drogę bezbożności (Ps 1,4-5). Pieśń zaczyna się opisem tego, jak żyją sprawiedliwi w przeciwieństwie do niesprawiedliwych (Ps 1,1). W wyniku ich wyborów bezbożni otrzymują zupełnie inne przeznaczenie niż sprawiedliwi (Ps 1,6).

Ps 19. Ten psalm jest wyraźnie podzielony na dwie części. Pierwsza mówi o objawieniu Boga w stworzeniu (Ps 19,2-7), a druga opisuje prawo Boże jako objawienie Boga (Ps 19,8-15). Te dwa tematy są bardzo ważne dla zrozumienia i przyjęcia biblijnej mądrości. Oba są inspiracją dla wierzących, którzy pragną być „doskonalni” i „wolni od wszelkiego grzechu” (Ps 19,13).

Ps 32. Pieśń ta przedstawia przeciwieństwo między skruszonym grzesznikiem a bezbożnym (Ps 32,10-11). Posiada także mądrościowy charakter pouczenia i nauczania (Ps 32,8-9), właściwy literaturze mądrościowej (Prz 4,1-15; 6,20-23; 7,1-5).

Ps 34. Niektóre części Ps 34 brzmią łudząco podobnie do praktycznych rad właściwych dla literatury mądrościowej. Jeden z przykładów to wezwanie ojca skierowane do syna, by pragnął długiego życia, bał się Pana i unikał grzechu (Ps 34,11-14). Po przedstawieniu tej rady psalmista opisuje przeznaczenie wiernych (Ps 34,15-16.21). Niewątpliwie najlepszym wyborem, jakiego możemy dokonać w życiu, jest pójście drogą mądrości.

Ps 37. Ten psalm odpowiada na ważne pytanie: Dlaczego bezbożnym się powodzi? Dzisiaj również nierzadko słyszymy takie pytania. Psalm nie udziela filozoficznej odpowiedzi na to pytanie, ale podaje opartą na wierze radę dotyczącą sprawiedliwego życia. Rozważ uważnie ponadczasową mądrość zawartą w tej pieśni.

Ps 49. W początkowych wersetach tego psalmu czytamy: „Usta moje będą wypowiadać słowa mądre; a rozmyślanie serca mego będzie rozsądne. Nakłonię do przypowieści ucho swoje, rozwiążę przy cytrze zagadkę swoją” (Ps 49,4-5). Następnie autor opisuje los bezbożnych doznających doczesnego powodzenia (Ps 49,6-21).

Ps 73. Hebrajczycy usiłowali zrozumieć pochodzenie zła w świecie i niesprawiedliwości w społeczeństwie. Zmagali się z obawą, że Boża odpłata zawiodła. Ta kwestia była dla nich nie mniej problematyczna niż jest dla nas obecnie.

Ps 112. Ten psalm opisuje błogosławieństwa bojaźni Pana (Ps 112,1). Zawiera szesnaście błogosławieństw dla sprawiedliwych (Ps 112,2-9). Uważne studium tych błogosławieństw wskazuje, że bojaźń Pana skłania nas do osiągania najwyższych duchowych osiągnięć w naszym codziennym życiu. Psalmista kończy psalm krótkim opisem smutnego losu bezbożnych w porównaniu z losem sprawiedliwych.

Ps 119. Najdłuższy z psalmów jest poświęcony *Torze* (prawu Bożemu), która jest czymś więcej niż mojżeszowym kodeksem. *Tora* oznacza tu całe *Pismo Święte*. Zmienia ono życie tych, którzy przyjmują nauki zawarte w Słowie Bożym.

Ps 127. Psalm ten składa się z zaledwie pięciu wersetów i dotyczy błogosławieństw Pana dla domu i dzieci tych, którzy ufają Stwórcy. Przypuszczalnie dlatego psalm ten jest uważany za mądrościowy. Najcenniejszy skarb, jaki posiadamy - rodzina - musi być oparty na mądrości.

Ps 128. Sześć wersetów tego krótkiego psalmu jest zaliczanych do literatury mądrościowej, gdyż odnoszą się do Bożego powodzenia w rodzinach tych, którzy „boją się Pana” (Ps 128,1.4).

Ps 133. Niektórzy mogą kwestionować włączenie tego psalmu w zbiór biblijnej literatury mądrościowej. Jednak wyrażenie „gdy bracia w zgodzie mieszkają” (Ps 133,1) nadaje pierwszemu wersetowi cechę biblijnej mądrości rozumianą jako wyróżnik literatury mądrościowej. Wszechmogący Bóg pragnie, byśmy jako Jego wyznawcy byli przesiąknięci takim duchem braterstwa. Tego rodzaju jedność jest praktycznym dowodem autentyczności chrześcijańskiego życia.

Część III: Zastosowanie

Biblijna mądrość nauczana w *Starym Testamencie* jest zrozumieniem ważnych zagadnień związanych z kwestią zbawienia, takich jak nasze pochodzenie (stworzenie), prawo Boże (zasady charakteru Boga przełożona na nasze postępowanie), bojaźń Boża (pełna szacunku miłość prowadząca do obojętnego posłuszeństwa) oraz odpłata (los sprawiedliwych i los bezbożnych). Mądrość to także praktyczna wiedza przygotowująca nas do dojrzałego i pobożnego życia w rodzinie, sąsiedztwie i miejscu pracy. Ponadto biblijna mądrość jest pobożną

radą dotyczącą harmonijnego życia w małżeństwie i rodzinie. Wyposaża nas ona w zasady kierujące posługiwaniem się pieniędzmi oraz wieloma innymi aspektami naszego codziennego życia.

Poproś uczestników lekcji, by zastanowili się, w jaki sposób mogą zastosować w różnych życiowych sytuacjach to, czego nauczyli się z lekcji tego tygodnia. Przypomnij im, że życie w bojaźni Bożej to życie spełnione i szczęśliwe (Ps 112,1).